

Vietnam

"Ens vam sentir 'amics' dels 'bons' i enemics dels 'roïns', perquè va ser l'última vegada que els dos camps els vèiem perfectament dibuixats: el petit contra el gros, l'agredit i l'agressor, David i Goliat, l'alliberament contra l'imperialisme, el camp socialista contra el capitalisme sense entranyes, i tot això, els del barret de palla contra l'"Apocalypse Now'."

El matí del 30 d'abril de 1975, una columna de sis tancs, només sis, de l'exèrcit del general Giap va entrar una mica tímida pels carrers de Saigon. Havia estat tan ràpida l'ofensiva final que no els havien arribat encara ni els mapes necessaris per ocupar la ciutat. Es van dividir en dues patrulles de tres tancs, i una continuà per l'aviguda deserta, buscant el palau presidencial, passava una dona en una motocicleta i li van preguntar on era el lloc: era allà mateix. El tanc número 843, llavors, va disparar contra la porta del palau una de les dues bales que li quedaven, va fallar i, llavors va decidir d'entrar enfosant la reixa i sense demanar més permís: hi ha una foto del tanc obrint així la porta de bellíssim ferro colonial, devia haver estat, supose, la casa del governador francès. A dins, l'últim govern provisional, fantasmal, pensava si prenia o no possessió després de la dimissió i fugida del president Van Thieu. Els homes dels tres tancs baixaren tranquil·lament, es van mirar el jardí, i van decidir esperar un oficial superior per rebre formalment la rendició del govern de Saigon. Arribà un tinent coronel, i tot es va acabar en pocs minuts. Els xicotets del tanc 843, el de la foto, van tenir paciència, perquè els homes del govern estaven una miqueta nerviosos. No molt. Així es va acabar la guerra.

O es va acabar uns dies abans, el 24 d'abril, quan el president dels Estats Units, Gerald Ford, donava una conferència a la Universitat de Tulane, a Nova Orleans, i va dir coses com que els americans havien de retrobar d'alguna manera l'orgull perdut (bé, *pride* significa orgull, però amb honor), però que "això no es pot aconseguir ja tornant a lluitar en una guerra que, pel que respecta a Amèrica, ja s'ha acabat". En sentir el mot "s'ha acabat", els estudiants que l'escoltaven van saltar fins el sostre d'alegria, fent crits i esgarips, ululant d'entusiasme, pujant-se als bancs, ballant i abraçant-se. No sé si mai s'havia vist, en la història contemporània, que la pèrdua d'una guerra haja estat celebrada amb tantes festes i abraçades en el mateix país que la perdia.

Ara fa exactament vint anys, i supose que per alguns deu ser com si n'hagueren passat vint segles, com si el Vietnam fóra la guerra de Cuba, les croades o la guerra del Peloponès, una cosa remota en el temps i a l'altra banda de la terra. Qui recorda ara els noms que ens tenien cada dia, durant deu anys, pendents dels noticiaris, Danang, Hué,

l'ofensiva del Têt, Pleiku, el port de Haiphong? Pels qui hem passat, més o menys llargament, els quaranta anys, formen part de la història molt pròximament viscuda. La vam viure, en efecte, aquella guerra, com una cosa pròpia: no tant com la vivien els mateixos americans, però pròpia. Ens vam sentir "amics" dels *bons* i enemics dels *roïns*, perquè va ser l'última vegada que els dos camps els vèiem perfectament dibuixats: el petit contra el gros, l'agredit i l'agressor, David i Goliat, l'alliberament contra l'imperialisme, el camp socialista contra el capitalisme sense entranyes, i tot això, els del barret de palla contra l'*Apocalypse Now*. Després ha resultat que no era del tot exacte —només en gran part—, però tant se val: volíem que guanyaren els nostres, els petits, els bons, i van guanyar. Ara, vint anys després, resulta ben difícil en cada cas saber qui són "els nostres" i saber qui són els bons, fora de Bòsnia, potser. Entre altres coses, per què no tenim clar si nosaltres mateixos som o no som bons, i sobretot perquè no tenim clar qui som "nosaltres".

Va ser una guerra ben educativa, la del Vietnam. Ens va ensenyar, inútilment, que el sofriment infinit pot conduir a la victòria, o que guanya —de vegades— qui està disposat a acceptar pèrdues infinites. Ens va ensenyar que la llibertat és important: vull dir, la llibertat dels periodistes americans, la dels estudiants que es rebel·laven contra la guerra, la dels mitjans de comunicació que en retrataven cada dia la cara més horrible. I que una guerra, qualsevol guerra, es pot perdre a casa quan la gent, lliurement, decideix que és millor perdre que guanyar. Era una gran lliçó, i ningú més l'ha volguda aplicar. I per nosaltres, deu haver estat l'única vegada que, posant-nos al costat dels petits i dels que més patien sabíem que estàvem de part dels guanyadors. Una experiència molt rara en la història. Però la història està plena d'ironia i ara, vint anys deprés de la foto del tanc 843, els vietnamites s'esforcen desesperadament per arribar a viure en aquell tipus i model de societat —mercats, empreses, import-export, edificis altíssims, plàstic i vidre, corrupció, llibertat, senyoretetes i whisky— que l'any 1975 semblava que havia perdut ignominiosament la guerra. Què hi farem.

Joan F. Mira